

בעיית הטיפול לעמידות בפני מחלות עטין

על זהותם ומהותם. מסתבר שלמבנה העטין והפטמות יש ערך מיוחד בנדון זה.

כיושר העמידות בפני מחלות מדבקות בכלל תלוי בשלושה גורמים משתנים, והם: (1) החיי-דק המדביק, שאליותו (ווירולנציה) עלולה להשתנות בדרך המוטאציה, טרנספורמאציה וברירה; (2) מידת עמידותה השונה של הבהמה המותקפת; (3) תנאי סביבה — נוחים לבעל החי המותקף, או לחיידק.

הטיפול לעמידות מלידה הוא פרובלימאטי ואין סיכויים רבים להצלחה, וזה — בגלל כושר התנגדות המשתנה של הבהמה בפני הדבקה וכיושר ההתקף המשתנה של החיידק. יתכן שהמחקר הגאנאטי בשאלת המאסטיסי צריך להתרכז בעיקר בחיידק, ויש מקום לתקווה שהגאנאטיקה של הווירוסים והבקטריות תפענח תעלומות בשטח זה.

• פרופ' יוהאנסן, בספרו „אספקטים גאנאטיים בטיפול בקר-חלב“, מצטט דבריהם של חוקרים שונים בשאלת הקשר בין חליבה מהירה ותכיפות המאסטיסי, ואמנם מתברר שקיים קשר זה. חוקרים אחדים הצביעו באופן מיוחד על הקשר שבין שיא זרימת החלב בדקה בשעת החליבה ושכיחות המאסטיסי. כל החוקרים הם בדעה אחת שגורמי הסביבה יש להם השפעה ניכרת על שכיחות המחלה ומכאן ההבדל הגדול בשיעור הנגיעות בעדרים השונים. על כל פנים מודים כולם שבתנאי סביבה שווים (מימשק, חליבה וכו') נמצאה רגישות יתרה למאסטיסי בפרות שהצטיינו במהירות ההיחלבות. אחד החוקרים אף מציע לטפח בפרות החלב את תכונת ההיחלבות האיטית יותר לשם מניעת השכיחות במאסטיסי, אולם פרופ' יוהאנסן מחווה את דעתו נגד הצעה זו כיוון שמהירות ההיחלבות היא בעלת ערך כלכלי רב בייצור החלב; תכונה זו היא גם בעלת תורשתיות גבוהה, ואפילו היא גוררת אחריה ריבוי מקרי מאסטיסי, הרי בחשבון סופי מפצים יתרונות ההיחלבות המהירה את נזקי המחלה.

הגיע לדינו דו"ח של וועדה אשר תכליתה המיוחדת היתה — תכנון מחקר בשאלת יעילותן של שיטות שונות בביקורת בריאות העטינים כדי שאפשר יהיה להסתמך על תוצאות בדוקות בכל הנוגע לטיפול וטיפול. בישיבת הוועדה דנו בבדיקת מחלות עטין, ריפויין ומניעתן, וכן הועלתה שאלת התורשתיות לגבי מחלות אלה ואפשרויות עריכת מבחן העמידות בצאצאים. בהמשך הדיונים הובעה המשאלה לעבד את כל הנתונים שירוכזו בבעיות מחלות העטין באמצעות מחשב שנועד לעריכת מבחנים וסיכומים סטטיסטיים.

בנוסף לדו"ח של הוועדה הנ"ל הגיעו לדינו גם השגותיו של פרופ' רענן וולקני, בהן הוא מחווה את דעתו שמגפת מחלות העטין בעדריו היתה בעיקרה תוצאה של תנאי מימשק, כלומר של תנאי החליבה הלקויים. יחד עם זה יש מקום, לדעתו, למחקר בשאלת התורשתיות של מחלות העטין כדי לגלות מיתאמים (קוראלאציות) בין תכונות עטין מסוימות ורגישות למחלות אלה.

בעיה זאת מעסיקה, כידוע, את אנשי המעשה והמחקר ברוב הארצות בעלות משק חלב מפותח. וממילא מובן שהאחרים לרבייה וטיפול בארץ (מכוני ההזרעה וכו') מעוניינים באופן מיוחד בליבון השאלות האלה. משום כך הנני מניח שבקריו בארץ ימצאו ענין בסיכומים וידיעות בשאלות אלה, שהנני מביא להלן.

• בספרו של פרופ' אריקסון „טיפול בעלי-חיים“ נאמר שבמחקרים חדשים בשאלת נטיה תורשתית למאסטיסי בארצות שונות נמצא שאמנם קיים קשר משפחתי לגבי מחלה זו. לפי סיכומים מניו-זילנד יוצא ש-58% מבנות אמהות נגועות-מאסטיסי נפגעו במחלה זו, בה בשעה שרק 24% של בנות מאמהות בריאות חלו במאסטיסי.

מחקריהם של לאש וליגאטס מאשרים אף הם את התורשתיות של המאסטיסי. במחקרים השונים מצביעים על קיום גורמים גאנאטיים לעמידות בפני מחלות עטין, אם גם טרם עמדו

פוזיון זה הובעה הדיעה שיתכן ואפשר יהיה לטפח „קוויידם” בבקר עמידים יותר למחלות עטין, אולם תהליך הקניית תכונה זו יהיה איטי מאוד, ולמעשה אין גם תכנית ברורה לטיפות בכיוון זה, כי הרי העמידות למחלה זו צריכה להשתלב במטרות הטיפול והברירה האחרות. בסיכום סימפוזיון זה נאמר שלעת עתה יש לסמוך בעיקר על נוהגי טיפול משופרים, מימשק נכון ותברואה לשם צמצום נזקי המאסטיטיס. משה היימן

• בסימפוזיון בשאלות הזנה ומימשק, שנת-קיים באסיפה השנתית של החברה למדע משק החלב בארה"ב, נמסר שעל אף המאמצים לביעור מחלות העטין במשך 40 שנה, לא חל למעשה שינוי לטובה במצב. לפי אומדנים של חוקרים שונים נגועים כיום כ-50% מהפרות שבארה"ב והנזקים של הבוקרים נעים בין 225 מיליון ל-500 מיליון דולר בשנה. בחשבון ממוצע מוחקפות הפרות החולות ב-2 רבעים של העטין. בסימ-

אילו הייתי פרה

זה רק מהטובה שעשיתי לנירה.
האמת היא שאני כבר מתמוטטת.
כמה חלב, אתם חושבים, אפשר לתת מלקת?
כמה ימים אתן תנובות יפות —
כשאנוכי ניזונה מקליפות?!
איפה אקח שלושה אחוז שומן,
אם פולפה ותפ"ז נותנים לי כל הזמן;
אני חושבת זאת ממש לבזיון —
אם מזוני ת.ש.ב ליחידות-מזון.
אם ויטאמינים לי נותנים בתערובת —
זאת רמאות ולא אני הכתובת.
לי יש דרישה אחת — עליה אעמוד איתן:
שפעם ביום יינתן לי תלתן.
לפרה אולי אסור להעמיד תנאים,
אך זהו התנאי אם תרצו בשיאים.
אם את זה תמלאו, אני אומרת.
לא איכפת לי לחלוב, גם אחרי הסרט.
ואז רביתי לא יהיה זה חלום —
שנחגוג עד ארבעת אלפי ליטר ליום.

(חולדה)

הועתק מ„אגרת איחוד הקבוצות והקיבוצים”
חוברת 678.

לוא חס וחלילה קרה
שלפתע הייתי פרה.
הייתי עושה לי לחוק
את כולכם לעשות פה לצחוק.
ובמקום מסיבה לרפתן —
שרק מזוני לי נתן —
בעצמי כיאז באתי לשבת הלום
ובראש השולחן לי תופסת מקום.
ואם נחשוב שאנוכי היא גיבורת-היום,
זה לא היה נראה כל כך איום.
אולי לא הייתי שואבת עידוד
ממה שמוגש לשולחן ככיבוד.
אך עם קצת רצון-טוב לתשלובת —
המטבח יספק לי טיפת תערובת.
ואחרי שמוזה לא יותר עוד מאים —
נעמד על ארבע ונפתח בנאום.
(אשתדל מאיד שלא תשתעממו,
אם באמצע אפלוט קצת „מה” וגם „מו”).
בתחילה רצוני לגלות לכם סוד,
ששיאים בחלב אתן עוד ועוד.
לשיא אחרון שלי ישנה סיבה —
לתת לוועדת-תרבות תכנית למסיבה.
ואם הרווחתם על גופי עוד לירה —